

Pikaajalise hoolduse tulevik

Arengusuundumused aastani 2035

Lenno Uusküla

Arenguseire Keskuse uuringute juht

16. november 2021

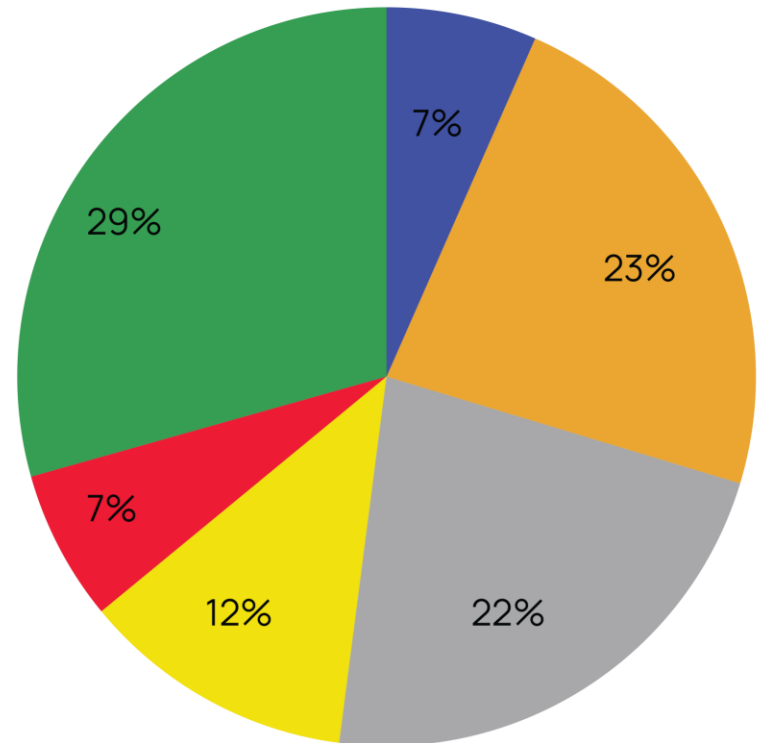

ARENGUSEIRE
KESKUS

Riigikogu juures tegutsev sõltumatu mõttekoda

Inimesed alahindavad pikaajalise hoolduse (PH) vajadust

Kui suureks hindate tulevikus tõenäosust vajada hooldust? (Eesti 2021)

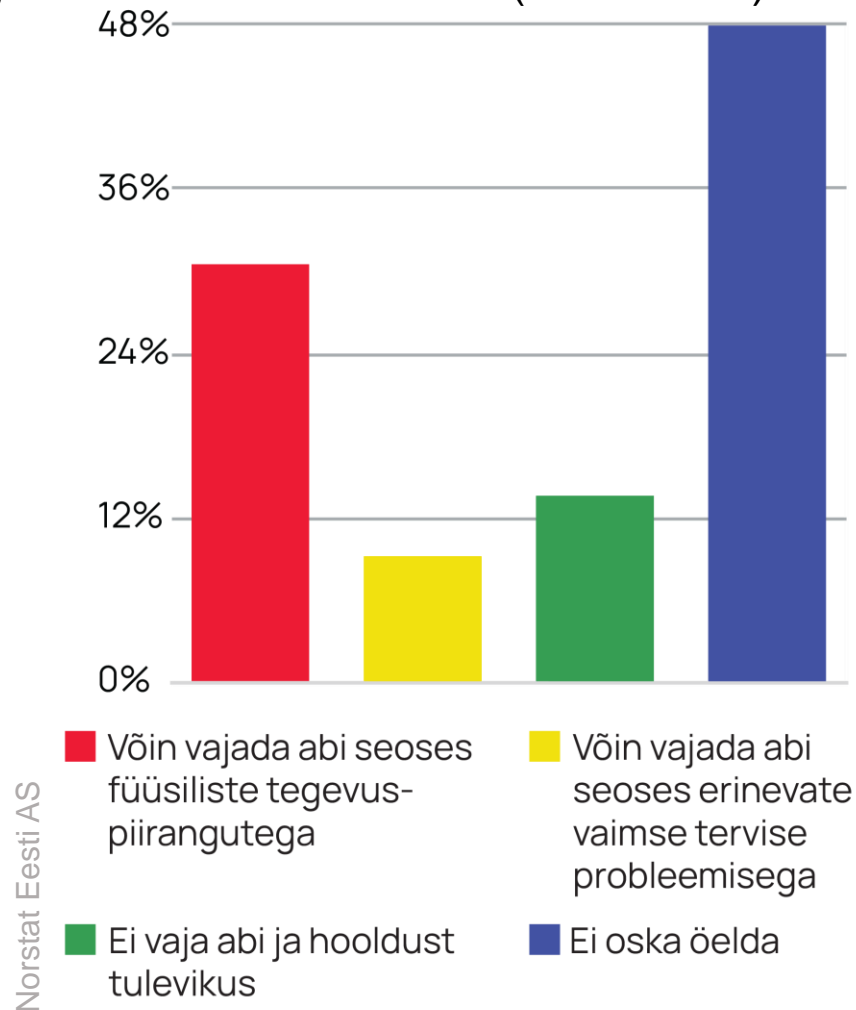
■ Suur tõenäosus ■ Keskmise tõenäosus
■ Väike tõenäosus ■ Olen terve
■ Suren ootamatult ■ Ei oska öelda

NÄIDE: Ameerika Ühendriigid

- Iga teine praegustest 65-aastastest vajab tulevikus pikaajalise hoolduse teenuseid.
- Keskmise abivajamise periood on 2 aastat, iga kaheksas vajab abi enam kui 5 aastat.
- Kulu ühe 65-aastase kohta **65 000 eurot**
 - abivajajal **130 000 eurot**
 - Igal neljandal abivajajal kulu kordades suurem.

Me ei oska hinnata võimalikke riske

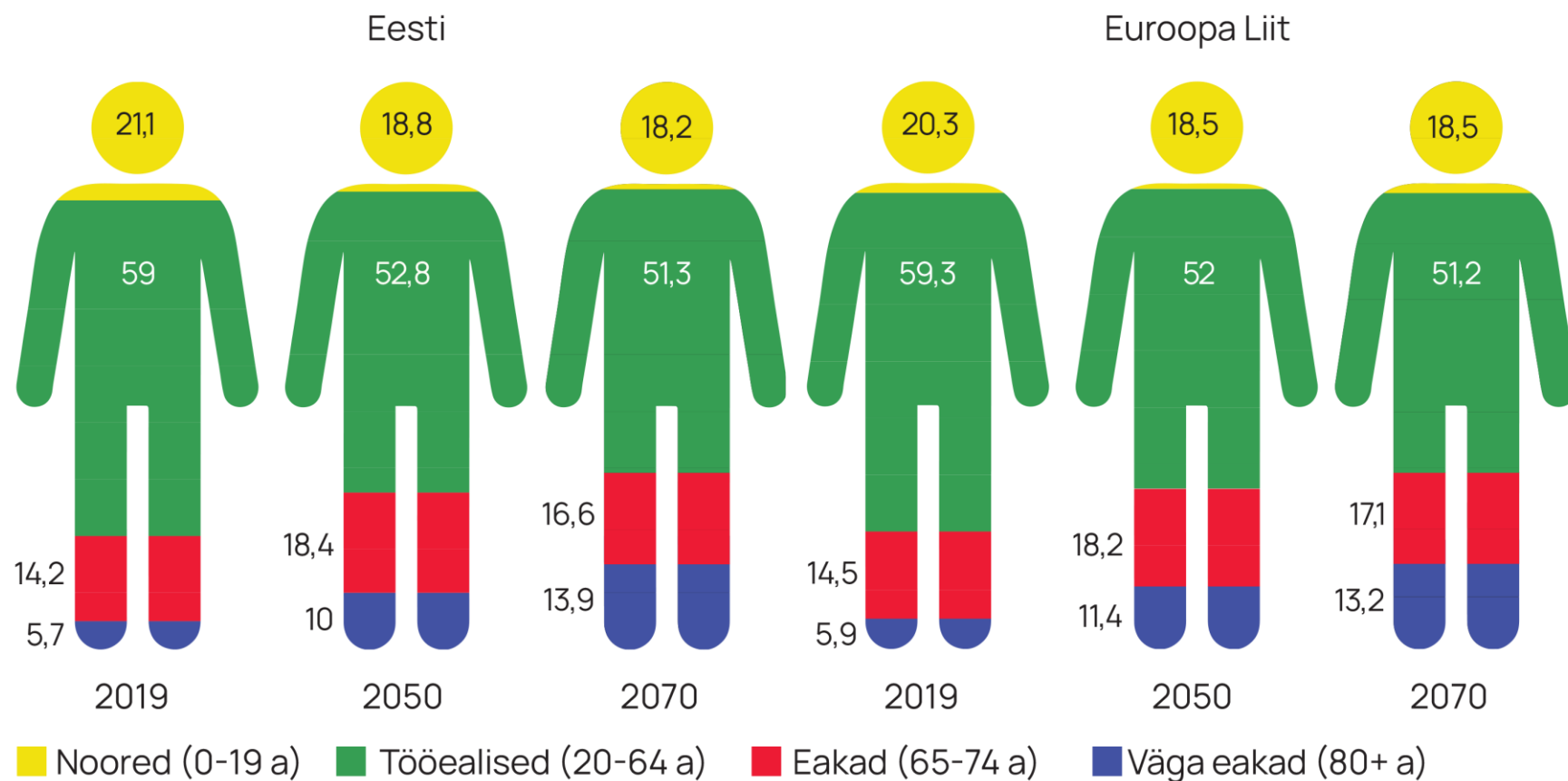
Millistel põhjustel te arvatavasti vajaksite abi ja hooldust tulevikus? (Eesti 2021)

Trendid:

- **Eakatel samaaegselt mitu kroonilist haigust või sündroomi**, mis tekitavad pikaajalise hoolduse vajaduse.
- **Dementsussündroomiga inimeste arv kahekordistub 2050. aastaks** ja jõuab enam kui 3%-ni rahvastikust.
- **Inimesed ei oska mõelda endast kui tulevases abivajajast:**
 - PH vajab Eesti ühiskonnas enam teadvustamist;
 - Vaja koguda ja jagada informatsiooni abivajaduse kohta.

PH vajadus kasvab, abistajate arv väheneb

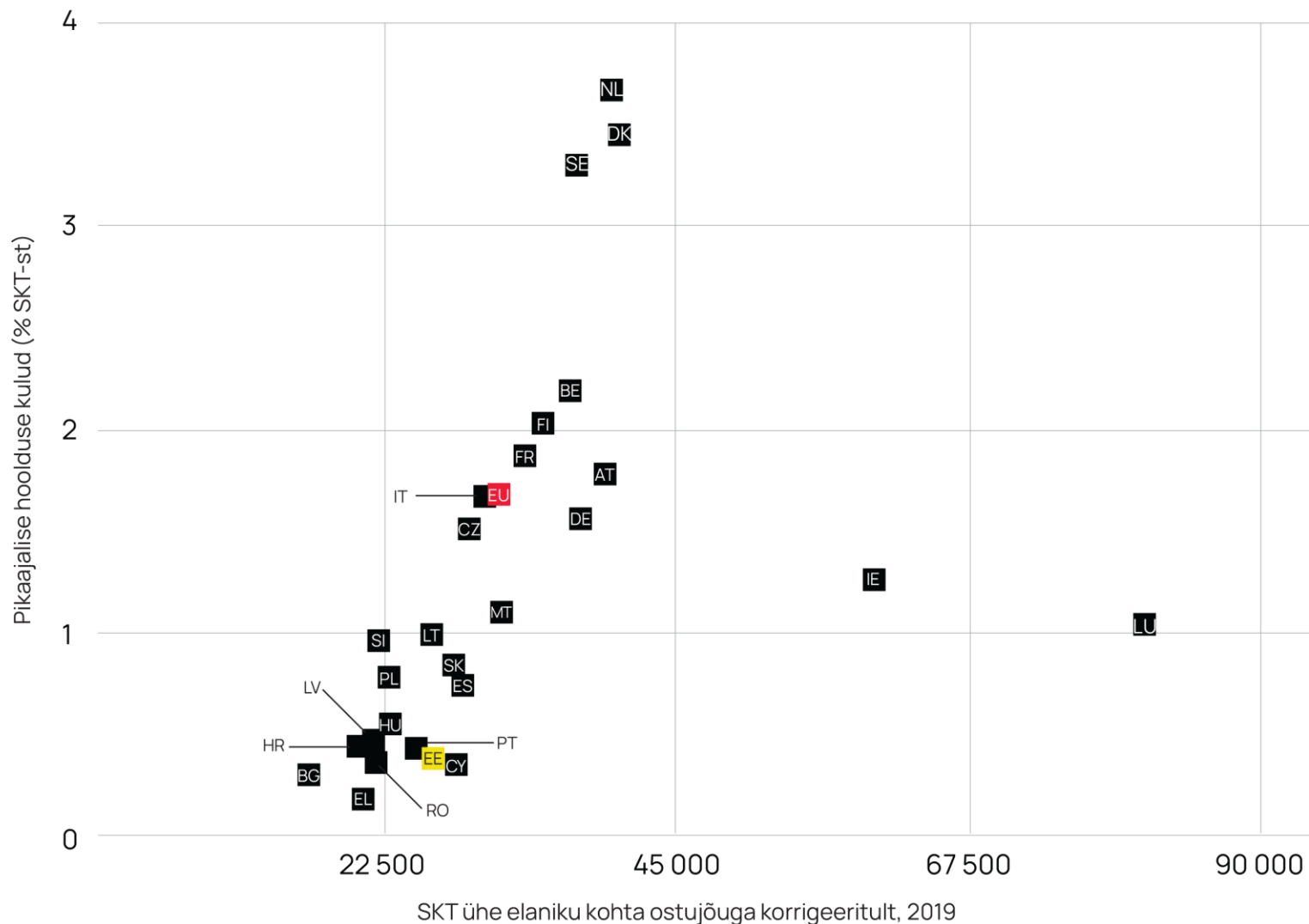

Andmed: Euroopa Komisjon

Trendid:

- **Eakate ja väga eakate suhtarv tööelistesse kasvab.**
- **Abivajaduse tekkimisel saab lähedastele vähem loota.**
 - Lapsi vähem, elavad kaugemal.
- **Abi andmine seob suure osa rahvastikust.**
 - Eestis 50 000 omasteholdajat (7,7% hõivatutest).
 - Abivajaduse kasv ja tööeliste arvu kahanemine suurendab osakaalu 10%-ni.

Jõukuselt Eestiga sarnased riigid kulutavad pikaajalisele hooldusele kordades enam

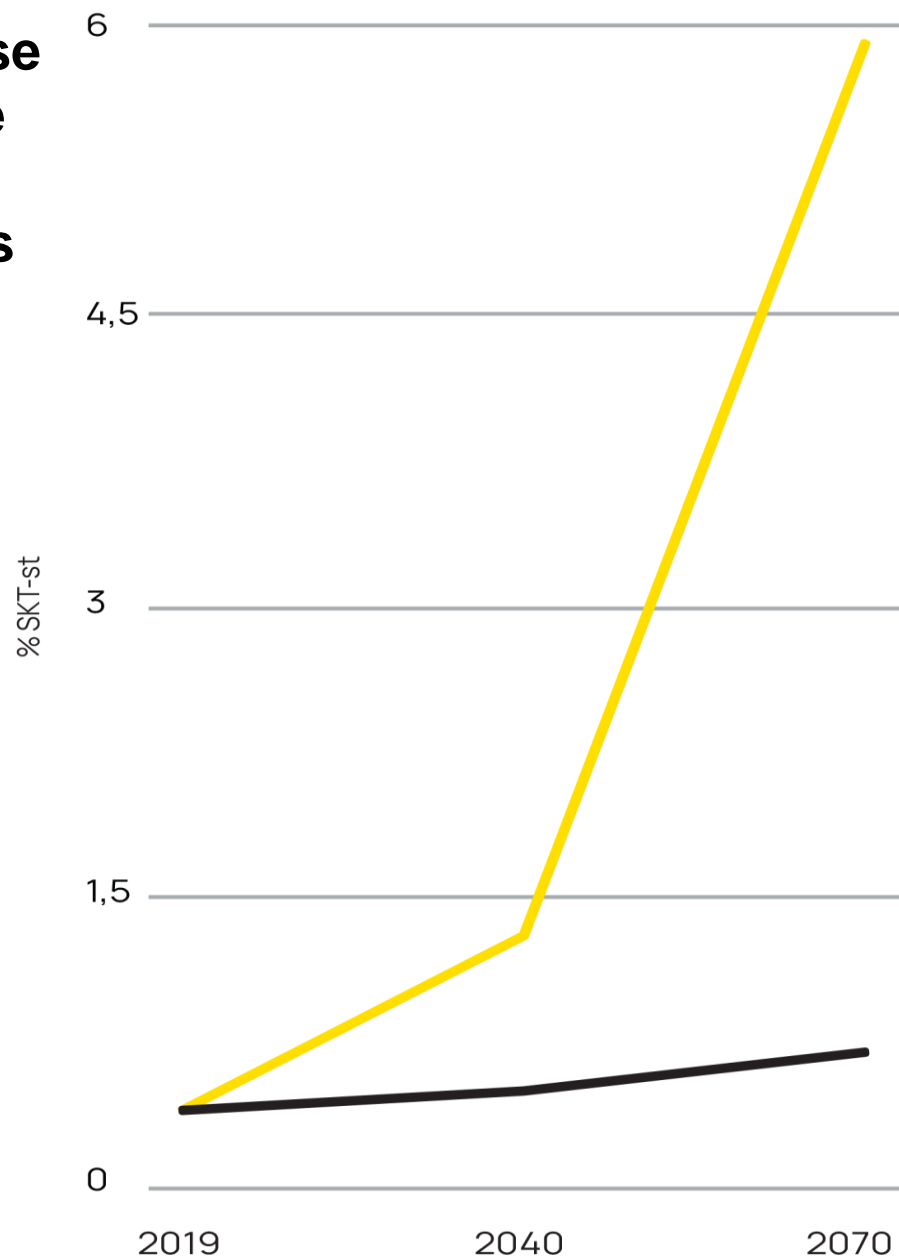

Avaliku sektori pikaajalise hoolduse kulud ja SKT

Andmed: Euroopa Komisjon

Pikaajalise hoolduse kulude prognoos kuni aastani 2070

Andmed:
Euroopa
Komisjon

■ Kulude ja katvuse sarnastumise stsenaarium

■ Baasstsenaarium rahvastikuprognooosi järgi

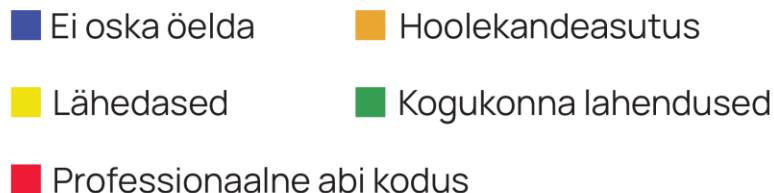
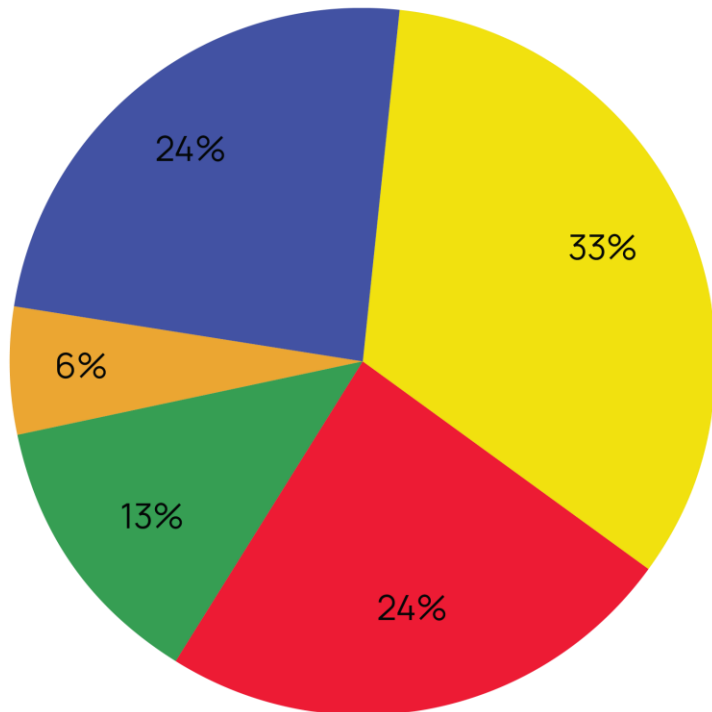
Pikaajalise hoolduse kulud tõusevad tulevikus kordades

Trendid:

- Pikaajalise hoolduse kulud kasvavad rahvastiku vananedes.
- Euroopa Liidu keskmise pikaajalise hoolduse teenuste katvuse ja kulude ühtlustumisel kasvavad Eesti PH kulud kordades.

Tulevik on paindlikes ja vajadusepõhistes professionaalsetes lahendustes

Pikaajalise hoolduse teenuste eelistused (Eesti 2021)

Trendid:

Professionaalsete kodu teenuste osakaal suureneb.

- Professionaalsete koduteenuste areng vajalik **abivajajate ja lähedaste heaoluks**
- Varane sekkumine vajalik **abivajaduse suurenemise ärahoidmiseks.**

Surve võõrtöajõu vajaduse järgi kasvab.

- Et pakkuda teenust, mille eest kliendid maksta jõuavad.

-
- SUHTLUSROBOTID
 - PAKIROBOTID
 - DISTANTSILT
TERVISESEISUNDI
JÄLGIMINE
 - TELEMEDITSIIN
 - TELEHOOLDUS

**Tehnoloogia kasutamine aitab
tööjõupuudust vähendada**

Ennetus vähendab vajadust PH teenuste järele

- **Üldine tervises seisundi hoidmine:**
 - füüsiline aktiivsus,
 - sotsiaalsed sidemed ja vaimne aktiivsus.
- **Regulaarne tervisekontroll**
- **PH teenuste õige pakkumine:**
 - eakat arvestav suhtlus ja
 - õiged töövõtted.
- **Elukeskkond:**
 - sobiv eluase,
 - vigastustest hoidumine,
 - mobiilsus linnaruumis.

Tärnisüsteem hoolduses

Elukvaliteet erineb üle elukaare – see jõuab välja ka pikaajalise hoolduse teenustesse. See loob eeldused erarahastuse efektiivseks kaasamiseks.

Riiklik süsteem saab eelkõige pakkuda miinimumteenust ja luua kvaliteedistandardeid.

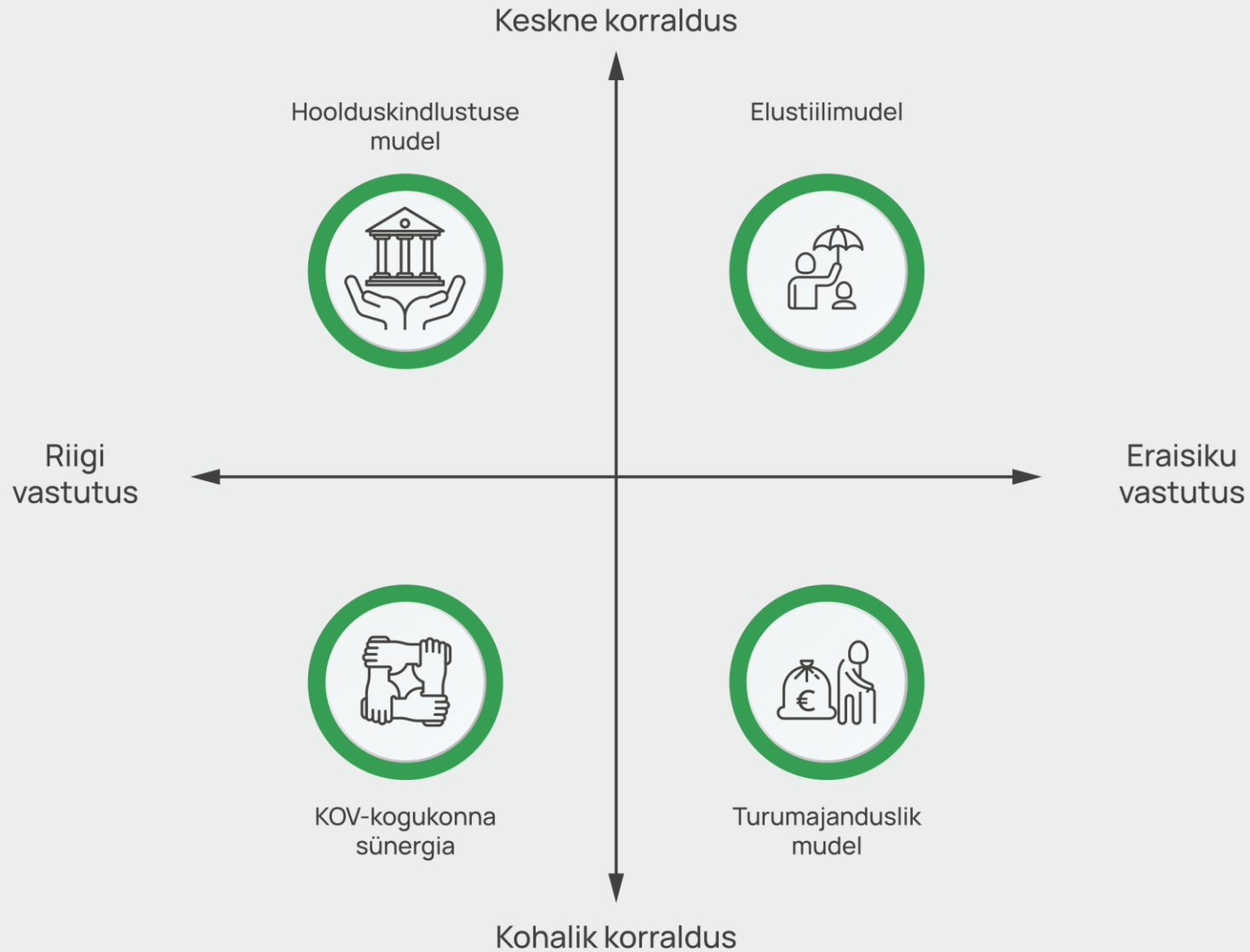
Ühe täрни miinimumteenus

★ Riiklik ühe täрни miinimumteenus institutsionaalses hoolduses võib tähendada puhast ja sooja ruumi, kus abivajajad on kahe- või kolmekesi ühes toas, WC ja pesemisvõimalused on ühised paarikümne inimesega. Neile pakutakse lihtsat sööki, linu vahetatakse harvem kui kord nädalas. Õueminekuvõimalused võivad olemas olla, kuid neid, kes ise liikuda ei jaksa, viiakse õue vaid kord nädalas. Vabaajategevusi ei pakuta. On olemas raamaturiid ja mõned lauamängud ning ühiselt kasutatavas ruumis televiisor. Praegustes hindades võib selline teenus maksta umbes 1200 eurot kuus.

Viietärniteenus

★ ★ ★ ★ ★ Kui inimesel on kogutud ressursse või ostetud kindlustus või on lähedased valmis juurde maksma, siis võib kujutada ette ka viietärniteenust. Abivajajatel on eraldi toad oma pesemisvõimalustega, oma televiisor, raadio ning arvuti. Toas on istumiseks diivan ja tugitool, kirjutuslaud, söögilaud on mitmekesine. Elamukompleksis on palju võimalusi erinevateks teenusteks, olemas on õueala. Abistajaid on piisavalt, nõnda et ka liikumisraskustega inimesed saavad olla väljas nii palju, kui nad soovivad. Soodustatakse isetegemist, koduloomad on pigem oodatud, nende eest hoolitsevad abivajajad ise võimaluste piires. Regulaarselt käivad külas teatrid ning igapäevast toimuvad erinevad üritused, kus inimesi aktiivselt kaasatakse, kus nad saavad ise panustada millegi tegemisse, sest ehkki igapäevaseks toimetulekuks vajavad nad abi, on nad siiski teataval määral töövõimelised. Praegustes hindades võib selline teenus maksta üle 3000 euro kuus.

Pikaajalise hoolduse korralduse stsenaariumid Eestis

Rahastamismudelid riski katmiseks

Sotsiaalkaitse: rahastamine üldistest maksutuludest

Eelised

- Lai tulubaas
- Suur katvus

Puudused

- Puudub otsene panus
- Sõltub eelarve planeerimisest

Sotsiaalkindlustus: rahastamine sotsiaalkindlustusmaksetest

Eelised

- Inimesed tunnetavad panust
- Rahastuskindlus planeerimiseks

Puudused

- Kitsas tulubaas, tööjõumaksud suured
- Katvus võib sõltuda panusest

Erakindlustus: rahastamine inimeste maksetest

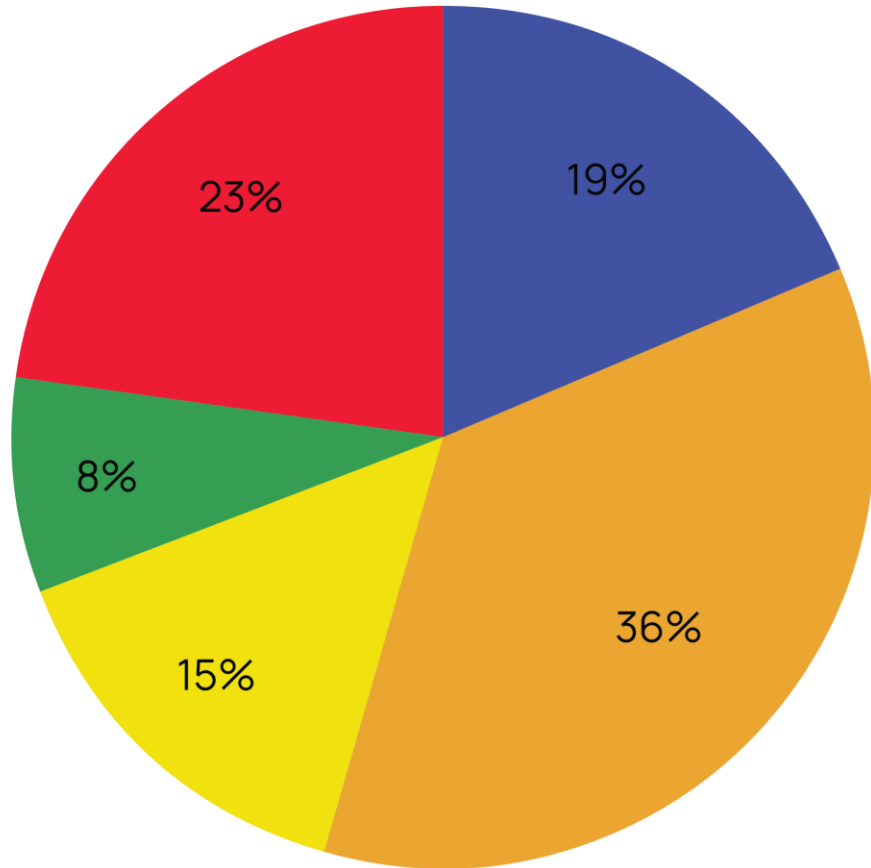
Eelised

- Eelrahastatav
- Stiimul hoida tervist

Puudused

- Ebaühtlane kaetus
- Suurema riskiga inimestele kindlustus liiga kallis

Eesti elanikud on valmis panustama PH teenuste rahastusse

Kuidas suhtute kohustuslikku riiklikku pikaajalise hoolduse kindlustusse, mida makstakse palgatulust?

Järeldused:

- Oodatakse suuremat riiklikku panust.
- Rahastuse võtmeküsimuseks on riskide kaetus.

Pikaajalise hoolduse rahastuse stsenaariumid

Rahastuse soovitus aastaks 2035

- 1. Majapidamiste sissetulekutelt makstav kindlustus (188 mln eurot)**
- 2. Avaliku sektori ressursside panus riigieelarve (188 mln eurot)**
- 3. Sotsiaalkaitse eelarve panus (27 mln eurot)**
- 4. Omafinantseering teenuste eest (54 mln eurot)**
- 5. Kindlustuslepingutest ja tagurpidi kinnisvaralaenudest ning kinnisvara müügist (80 mln eurot)**

Kuidas edasi?

Sotsiaalkomisjoni roll

- Millised on esimesed sammud?
 - Sotsiaalkomisjoni avalik istung (millal ja kellega)
- Millised on vajalikud seadusandlikud aktid (mis järjestuses, kelle vastutada)?
 - Korralduses
 - Rahastuses

Aitäh!

Raporti „Pikaajalise hoolduse tulevik.
Arenghuundumused aastani 2035“ leiab
www.arenghuseire.ee

Kontakt:

Lenno Uusküla lenno.uuskyla@riigikogu.ee

RAPORT 2021

Pikaajalise hoolduse tulevik

Arenghuundumused
aastani 2035

ARENGUSEIRE
KESKUS

Riigikogu juures tegutsev sõltumatu mõttekoda